„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од ниског врста овакових ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 194. У Новом Саду у недељу 16. децембра 1890. ГОДИНА XXV.

НАШИ ЦАРИНСКИ И ТРГОВАЧКИ ПРЕГОВОРИ СА НЕМАЧКОМ.

Има нешто, што јако смета штампи, која пева славопоје таковваном тројном савезу, као и њеним госама, у доказивању: да тај савез почива на чврстом и јаком темељу. То су царински и трговачки односи Немачке према осталим савезницама, а нарочито према Аустро-Угарској. Немачка се у том погледу до данас није осврталa на политичко пријатељство, него је у царинској и трговачкој политици поступала увек онако, како би њој добро било, а није се тицало, хоће ли политичким савезницама њеним због тога бити боље или горе. Треба само да се сетимо, како је Бизмарк сваки час ударао већу царину на нашу храну; треба да се сетимо, како се немачка граница сваки час затварала нашој стоци и најпосле не треба да се сећамо, већ да погледамо само, како се увозу наше стоке у Немачку и данас чине мање или веће препреке. На све то бечка и будимпештанска штампа није се смела људски ни намрштити, а камо ли одлучно против тога да устане, јер политичко пријатељство није то допуштало.

Нећемо о томе да говоримо, зашто се Аустро-Угарска везала Немачке на политичком пољу и шта ју је у том руководило, тек Бизмарк је умео то политичко пријатељство врло добро да експлоатише у корист Немачке на економском пољу. При том је био тако безобзиран, да је радио шта је хтео, као да је знао, да смо спремни и јаче ударце да трпимо на штету наше привреде, а за љубав политичког пријатељства. И заиста смо ми имали велике штете са царинске и трговачке политике Бизмаркове. Међу тим смо ми све то мирно сносили, те нисмо никад ни оно учинили, што би и најмања држава учинила, да с противним мерама одговарамо на предузете мере против нашег извоза. Нисмо то никад чинили, јер нам није допуштао „савез за одржање јевропског мира“. Да нам је Бизмарк још сто пута више зла нанео, ипак би нам био мио и драг. Наша, немачка и мађарска штампа опет би га хвалила и уздизала, као што га сада грди и ружи. Јесте, ал онда је Бизмарк био у моћи, и од њега је зависило, да се „савез за одржање јевропског мира“ у часу распрсти, па је требало не само њему ласкати, већ принашати и жртве оној његовој политици, ради које је утаначио „савез за одржање јевропског мира“, а од кога савеза опет само Немачка изгледа највише користи. Бизмаркова је политика била: осигурање Немачке, осталима ма како било. Том је најбољи доказ, што је најпре хтео са Русијом да се погађа и да склопи савез, па кад ова није хтела да буде издирало Немачке, он се обратио Аустро-Угарској а после и Италији . . .

Сад Бизмарка више нема, али се његова политика у Немачкој подржава. Друкчије се немачка политика не да замислити. Разлика је само у томе, што данашњи немачки цар хоће сам том политиком да управља.

Па исто тако, као што је под Капривијем дошло до првих преговора за преиначење царинских и трговачких односа између Аустро-Угарске и Немачке, исто би тако дошло до тога да је и Бизмарк данас на управи немачке политике. Нити треба ту приписивати неке заслуге Капривију, нити се треба натресати над Бизмарком, као да он није хтео да ништа знаде о каквим царинским и трговачким преговорима. Ти су преговори нужда немачке политике, која се нужда морала пре или после појавити. Она се ето појавила, и ми видимо, где се споменути преговори у Бечу збиља воде.

Ти се преговори некако сувише лагано напред крећу. Не зна се, докле се стигло, јер је закључено, да се за сада све у тајности држи. Но колико се могло приметити, и само то, што ти преговори и сувише лагано теку неправо је бечкој, а још више будимпештанској штампи. Није то без разлога. Та штампа врло добро знаде, да ће Немачка и овом приликом удесити тако, како ће њој добро бити, и да ће према својој користи удешавати наше ма и оправдане жеље. После и због тога се морају ти преговори отезати, што те преговоре воде с једне стране само немачки изасланици, а са друге аустријски и угарски. Тешко је, управо је немогућно пронаћи пута и начина, те да се удеси царински и трговачки уговор између Аустро-Угарске и Немачке тако, да одговара и аустријским и угарским интересима. Ту би био један једини начин могућан: засебан уговор између Аустрије и Немачке и засебан уговор између Угарске и Немачке. Но пошто Угарска стоји у царинској заједници са Аустријом — ако дође до царинског и трговачког уговора између наше монархије и Немачке, мора ће отуда или Аустрија или Угарска имати штете. Ми држимо, да се око тога врзе све, што хоће да се избегне могућа штетност по једну или другу половину наше монархије и што Немачка не мисли у главном да напушта своју досадашњу царинску и трговачку политику.

Не треба да се варамо. Могућно је врло лако, да преговори, који су се почели у Бечу водити, не ће бити ни од каква успеха. Али, ако дође до уговора између наше монархије и Немачке, можемо насигурно прорицати, да ће наша монархија, а нарочито наша држава, бити у штети. И то ће бити све за љубав тројног савеза. Немачка штампа почиње већ по мало да прети, те као да хоће да нам каже: Ако хоћете тројног савеза, морате и даље економске жртве приносити. Немачки народ хоће савеза, али по цену да принаша економске жртве, те да се савез одржи, пре ће се одрећи тог савеза, него да принаша економске жртве. Немачмачка дакле неће савезу ништа да жртвује, а ми знамо шта то значи: Немачка неће да напусти данашњу своју царинску и трговачку политику. Хоћемо ли пак ми остати при данашњој својој економској политици? Сигурно, да хоћемо: јер то захтева тројни савез. Но куда то води? . . .

Хрватска влада према Србима учитељима.

Читали смо у 187. броју „Заставе“ жалосну ону вест „Боље слуга него учитељ“ и справдано пребацивање влади, која би за ону малену — према јадном стању учитељском — припомоћ да се може мешати у избор учитеља. Општине наше воља добро да се узму на ум и да не прогутају удицу, јер ће им учитељи допасти у онакав исти невгодан положај, у ком се данас налазе Срби учитељи — нарочито они оспособљени на сомборској учитељској школи — на покомуњаљеним школама у Тројединици. Јадни учитељи не смију ни бела зуба помолити, јер и овако зло пролазе, па ма се на главу преметали, само да својим претпостављеним угоде. А никога нема, да подигне свој глас у обрану потиштеног српског учитељства. (О „српском клубу“ на загребачком сабору, да и не говоримо.)

Хрватска влада, да би својој „велико-хрватској“ мисли што боље задовољила, послала је за школске надзорнике Србима учитељима све саме Велико-Хрвате, који своју мисију врло савесно извршују. Тако н. пр. школски надзорник за сремску жупанију, заклети велико-Хрват Штангл (име му, истина, није словенско, али тим је већи Хрват — према оној пословици: „Потурица гори од Турчина“) управо сиса Србима учитељима за ово две године надзорниковања као на памук. Куд год прође, ту скоро сви од реда Срби добијају укор са губитком петогодишњег додатка. Управни жупанијски одбор, и не познавајући учитеље усваја укор надзорников, те изриче на предлог истога опомене и укоре са претњом пооштрене казни, дакле глобом и премештајем о трошку дотичног учитеља, кога би та „срећа“ запала. По Срему има више старијих учитеља, који служе по 30, а и више година. Ти учитељу, ако и нису тако „високоучени“, као н. пр. Штангл, и не знају хрватску „словницу“ тако као он, и не знају говорити „хрватски“ т. ј. јужним наречјем, а они ипак спреме толико своју децу, да ова без по муке настављају више школе. Али таки учитељи отњуд се не допадају Штанглу; а ако су још свршили на сомборској школи (а скоро сви су), онда су сасвим пали у немилост. И таком једном учитељу, који је већ оседео и изнемогао у трудном учитељском послу окреше г. надзорник: „Е ако ви не можете и не знате боље (рекосмо, шта он захтева), а ви захвалите“. Овако грзак, и суров може бити само Велико-Хрват!

Дакле учитељи, који служе до 30, или и преко 30 година — ти учитељи сад у старости да захвале и да узму просјачки штап у руке, па иду просити по свету?! — Међу тим, учитељи у загребачкој и беловарској жупанији — а то су загребачки и петрињски приправници и већином Хрвати — ти су сви још лане по законској уредби од 1888. добили по 400 ф. место досадањих 350 ф., а то за то, што тамо кров друкчије наочаре гледе надзорници учитељима, а не ово у сремској жупанији. А да буде невоља још већа, на жалост нашу и Срби чиновници у управним општинама где год могу ломе врат учитељу.

А чему то води? Зацело ничем другом, него да Срби учитељи или се махну сомборске учитељске школе, па да иду у Загреб или Петрињу, да се тамо науче велико-хрватској вери, или да се у опште махну учитељевања, па да Срчадима дођу за учитеље чисто хрватски младенци, да их они „утврђују“ у српском духу и вери православној. Кад се узме у обзир, да смо ми не под турским влашћу него у Тројединци, онда се наши учитељи могу ставити у један ред са српским свештеницима и учитељима у Мађедонији и Старој Србији које Турци, а још више Бугари немилостиво прогањају.

Кад је већ реч о потиштености Срба учитеља, онда да споменемо још једну неправду, коју влада у Тројединци учини српском учитељству на покомуњаљеним школама. Њима је влада Безереди обећао златна брда за ревносно заузимање око неговања свиларства, но кад је учитељима ваљало наградити труд њихов по заслузи им и пропису — а цаба им „радош“ — онда се учитељству ревизорство одузима у корист надзорницима.

Нисмо много рекли, али и из овог довољно

ЛИСТАК.

ОНАКО НЕШТО ПРЕД БОЖИЋ.

Госпођице!

Небо је облачно, снег непрестано пада, зима све јаче стеже, сваонице промичу и чује се умиљато звецкање ситних прапорића, на бркове се ухватило иње и чује се како снег шкрипи под ногом.

Све нешто шапуће, да иде Божић.

— Да ли се ви, госпођице, радујете?

Ја — чудо! Још као мали — ах, госпођице, био сам ја некад врло мали — па сам се јако радовао. Замислите: слама! Немилице се прућем по њој, па се ваљам. Сва ми се коса разбаруши, а ја не марим. С грозничавим одушевљењем почнем с једног краја па куд се откотурам. Само зажмурим па опет наново. Најпосле па се некако — сад из случајем или судбином — ал ја тек некако под креветом.

— Ви, госпођице, ваљда никад нисте били под креветом?

О, то вам је дивота. То вам је читав рај! Замислите: под креветом, па још слама! И сад се топим од миља, кад се сетим оних тренутака. Па још кад дође цица, па они ораси у буџаку, па овај тајанствени сумрачак под креветом. . . .

Госпођице, ја осећам да сам опет дете, ноге ми се скратиле, бос трчим по соби, одело ми онако из цела, на леђи дугачак ред дугмета, по свој прилици и кошуљица ми вири — ох, та ја се морам ваљати!

Никад нећу бити онако идеалиста, као што тада, још од пет година!

Доцније сам био већ озбиљнији. Онај неоскврњени идеализам заменуо је трезвени реализам. И онда сам се радовао сламі, али моје срце је јаче куцало за кувеним шљивама и меденим гурабијама.

— Волите ли ви, госпођице, гурабија?

То вам је дивно јело. Округле па се жуте, а палцем удубљене па мирише на Божић — ах, госпођице, вама тече чорба на уста, ви волите гурабија?

— Госпођице, ја се дивим вашем укусу!

Па како се круне и топе те гурабије! Само је загризеш, а она се растопи. Растопи се па је нема, а тебе неко миље пређе. Непрестано би их човек јео, а оне би се увек онако топиле!

— Госпођице, умесите ми гурабија! Ја ћу вам бити јако захвалан. Ја ћу вас за сваку гурабију . . . хе хе . . . овај . . . ја ћу . . . хе хе . . . а нећу . . . ви се смејете! А видите, ја би вас тако радо пољубио.

Некад сам — госпођице, ја се и сад стидим — био и материјалиста. У опште, ја сам се по свима таласима друштвених назора давио. Био сам кажем и материјалиста.

Каква слама! Није то ништа. И слама, и шљиве и гурабије — све сам презирао. Радовао сам се само чесници. Ах кажем, и спрам чеснице био сам сасвим — госпођице, сво је грозно! — био сам индиферентан! Наравно, ви нисте учили латински код господина Обринежића, али ипак! Ви ме разумете. Радовао сам се оном у чесници. Замислите: сребрна форинта! Боже мој, та то је читав капитал. Шта се све даде купити за једну форинту. Може човек па да купи на пример врло лепу праћку. Ах како се даде лепо кечати таковом праћком. Једном сам разбио и прозор њом, професора сам згодио у цилиндер, тукао сам голубове и гађао „певца“ оне старе госпођице, а он је на мене пакосно режао.

— Којешта, ви се смејете! А као шта би ви купили за тај новац? Наравно, какав роман. Али за бога, разумете ли да сам био материјалиста! Ја сам сажљевао романе.

Данас, ех данас је већ нешто друго. Видите, госпођице, ако све године добијем форинту, уложићу је у „централни кредитни завод“ па замислите! Временом, а ја богат човек. И најпосле за што да уложим у „задругу“ кад је овде већи интерес од капитала!

— Госпођице, ја се радујем Божићу.

Соба ће бити топла, на пољу ће ветар да фијуче, у соби ће да шушти слама а ја ћу да појем: „Рождество“.

— Певате ли ви госпођице? Мени се чини да сам вас чуо. Певали сте „Пркос“. Не мрштите се, знам ја вас. Та ви сте врло добри. Знам ја да би и ви појали: „Рождество“.

Ала сам ја то умео некад да извијам. Истина, речи су биле мало друкчије, но што су у „Великој катихизији“ и ја сам по две три у једну слио, ал ипак беше лепо. После, пре сам имао сопран, као на пример што цичи виолина у тополских Цигана, а сад — извините, госпођице — сад имам неотесан, рапав — бас. Кад говорим, муве падају са плафона, а кад сам једном под прозором једне ваше пријатељице запевао „Тиха ноћи . . .“ њу је гровница тресла. Једном сам се продерао на малу ми сестру, и сиротица — фрасеве је добила.

— Госпођице, ја ћу бадњак да чувам. Непрестано ћу на вас да мислим. Замишљаћу, како ви проводите ово Бадње вече. Помислите и на мене! Пићу вам у здравље из чутуре. Ах, ја имам врло лепу чутуру. После ћу да га прелијем. Ја, поштујем обичаје.

— Да ли их се ви држите? Хоћете ли лити олово? Ако вам изађе чутура, удаћете се за цело у Сентомаш. Ако на пример новине, остаћете у Новом Саду. Ако пак онако какав црквени „прецедник“, не гине вам Сомбор. Ако на пример у виду какве црквене проповеди, ех, одосте у Бечеј. Ако пак онако некако, па да не знате ко шта је — госпођице, жао ме вас је — али вама јесте у Кининду путовати.

— А умете ли ви госпођице пијукати? Видите и то је леп обичај. Ја чудо умем да лепо кажем: кво! кво! Госпођице, покушајте! Само тихо, реците: пију! пију! Е тако, покушајте још једанпут.

— Кво! Кво!

— Пију! Пију!

Врло добро, знам да и ви уживате.

— Ха, знате шта, да се играмо. Лијо или тако? То вам је врло занимљиво. Истина, ораха немамо, можемо на пољупце. Та шта се бојите? Није то за право! Ево видите у десној су руци. Лијо или тако? — Лијо? А није,

се огледа тесногрудост и шовинизам хрватске владе према Србима уџитељима на покомуналним школама у Троједници. Зато, народе српски, чувај своје школе, где су ти још остале, као очи у глави, јер изгубиш их сасвим, пропао си и сам.

У Срему на св. Спиридона. =

О положају галичких Руса.

Аустријски Словени почели су се кретати, па су се почели кретати и галички Руси. Њих има преко три милијуна, те кад би се организовали, постали би фактор, с којим би бечка влада морала рачунати. Да не би до те организације дошло, бацили су међу њих семе раздора, које ће као и плодом уродити. Пољаци су се ту послужили као средством, имајући при том и своју неку корист пред очима. Међу галичким Русима створила се нова умерена странка, која је за поравнање и слогу са Пољацима. Тако је цел постигнута.

О положају галичких Руса има „Српски Глас“ у последњем броју овај чланак под натписом: „Слога у Галицији“, из кога доносимо ова места:

Како је нашој браћи Русима у Галицији, с браћом Пољацима, то већ знамо. Погледајмо само на број њихових заступника, да и не говоримо о томе, колико имају школа, како се поштује њихов старински словенски обред у цркви и у каквом је стању руски тежак под пољским господарима. Близу три милиона Руса у Галицији шаљу у Беч по једнога, или ни једнога заступника. Долазе по три-четири, који се зову Русима, али глас им се не чује на обрану свога народа, него се они владају онако, како им Пољаци препоручују, и одобравају све оно, што Пољаци кажу и раде. У галичком сабору пак има сада тек шеснајест представника рускога народа. Па и ову малу дружиницу брзо је изгризао крв... слоге.

Руси у Галицији нису на чисто између себе. Деле се на стару и на младу странку.

Каква је дакле разлика између њих?

Једнога су језика сви Руси у Галицији и једне су вере били некад, па и данас. Били су некад сви православни, а данас су унијати, наиме признају првенство папино и све догме римско-католичке цркве, уздржећи свој старински обред и словенски језик у цркви.

У обрани ове старине чврћи су стари од млади. У језику и књижевности стара странка негује заједницу са свима Русима, дочим се млада одваја. Стари се зову Русима, а млади Русинима. Ови последњи кажу, да им је народност различита од руске, да имају свој језик мало-руски, те стварају особиту русинску књижевност.

И политичко је питање по среди, поврај ових књижевних и црквених. Руси у Галицији кажу, да су они као један народ и једна земља, наиме црвена Русија, дошли под Аустрију, и да желе уздржати ту своју народну и политичку индивидуалност супрот Пољака, који то не признају. Млада је странка и у томе погледу као и у свему попустљивија.

С тога је борба тешка, отпор навали пољској мучан и често очајнички. У самом руском народу нема заједнице, док Пољаци намећу свој језик, уносе латинство у цркву и не дају се Русима помолити на политичком пољу.

Познате су тужбе, што се на стару странку подижу. Пољаци кажу вођама ове странке, да они теже изван граница. Тужбе су често постајале врло озбиљне, као што знамо. Године 1882. били су затворени прваци старе странке, ради велике издаје. На расправи није доказана њихова кривица, поврај све ревности пољских агитатора, и били су ослобођени. Али се понављају тужбе и стварају се сплетке без престанка. Чули смо у последњем сабору од једнога рускога заступника, како је смишљена и удешена била вест, да се спрема нека депутација тежачка на поклон цару Александру, кад је овога лета долазио на велике маневре близу галичке границе.

Али ударци задани на једној страни осећали су се у свом народу. Поступак Пољака једнако је мучио све Русе у Галицији. Тако су се они једном нашли заједно у сабору. Био је један клуб и сви су сложно одбијали нападаје пољских заступника и бранили права рускога народа. Тако је трајало за неко време, док и у Галицију није дошла слога.

Неколицина руских заступника стала се договарати са Станиславом Бадени-ем, братом галичкога намесника. У договор ступили су проф. Романчук, председник рускога саборскога клуба, бележник Телишевски и свештеник Сјечински. Договор је вођен под покровитељством митрополита Сембратовића. Последице брзо су се виделе.

Вође овога споразума објавили су „нову еру“ за руски народ у Галицији. Ново доба у томе је, што ће се на идућим изборима за царевинско веће уделити осам или десет заступничких столица Русима, наравно онима, који се слажу са помирљивом струјом, и што ће уз пољски службени лист, излазити један мали прилог на руском, или ти управо на „русинском“ језику, за двадесет новчића на месец.

На овај поступак дигла се вика од половице заступника и од народа. Ови заступници кажу, да је Романчук поступао и уговарао без клуба, да клубу није ништа казао, шта више, да није хтео ни сазивати клуба.

И у сабору дошло је до сукоба између самих руских заступника.

Вође споразума с руске стране развили су свој програм, истичући своју лојалност према цару, верност цркви и оданост латинској култури. Њихови говори испали су тако, као да су они, представници руског народа, хтели казати и признати, да има галичких Руса, који тако не мисле и не осећају. Они су управо прекорили своје другове, остале заступнике руског клуба.

Њима је опет одговорено у сабору.

Заступник Др. Антонијевић рекао је, да он не може ни говорити о лојалности према владаоцу и привржености према цркви, јер нема раштa, јер је све то делима доказано. Толико се пута ишло у потеру за „шизмом“ (православљем) и за великом издајом, али се ништа није нашло. Народ се држи одушевљено руско-унијатске цркве. Сад су нови узроци, зашто баш иста три споменута заступника руска подижу сумњу на своје другове. Ваљда је ту по среди она стара: „divide et impera“, или су ове појаве постале опет по римском обичају: „panem et circenses“. Свакако догодило се нешто ново, кад су иста три руска заступника стала бацати сумњу на своје другове. Та већ се чуо глас: чувајте се, јер су вас ваши млађи другови продали. А за што? Ваљда за тањир сочива, или за концесије и субвенције, или за мандате од десет форината? Чуло се то и друго, наиме како ће се неки опрати и постати бели, а ми други остати црни. Али брзо ће се видети: ко је вера, ко ли је невера. С пољске стране упитано је: у чије име говоре три заступника. Ево одговора: они нису били овлаштени од клуба, о ствари није ни говорено, него су се они крадомице договарали и до овакога поступка дошли. Сад одговорите: ко поступа искрено и поштено, а ко не поступа? Кажите: ко је ренегат и издајица?

Овако је говорио Антонијевић и овако гласе све изјаве представника старе руске странке. Они одлучно истичу верност држави и цркви, они окрећу главу од православља, али не попуштају пред превласти пољском и навалом латинства.

Приговорено им је у погледу латинства, како латинство преставља културу. А ко то каже — пита стара странка — да је латинство иста ствар, што и култура? Та судбина Ђордана Бруна, Галилеја и Хуса другачије нас поучавају о култури латинској. Свакако пак галички Руси, признајући папу, склопили су с њиме уговор, и захтевају потпуно поштовање уговора, као што га они поштују, захтевају наиме, да се могу држати старога обреда и да се не прогони словенски језик из њихове цркве.

Већина пољска и овај пут је у сабору показала, колико је њој стало до споразума са браћом друге народности словенске у Галицији, звала се руском или русинском. Сабор није дао помоћи руским заводима, а дао је оним црквеним заводима, који уводе латински језик, а гоне језик словенски.

Чули смо најпосле реч једне руске депутације, коју су предводили руско-унијатски каноници, људи дакле, којима се не може ништа приговорити ни из Беча, ни из Ватикана. Ми не тражимо заступничких столица. Ми волимо имати једнога правога заступника у Бечу, који ће нашу правицу бранити, него ли десет других, који би нас издавали.

Ово је данас стање у Галицији. Ово су први плодови слоге.“

није, госпођице, баш је: тако. Молим два пољупца. Госпођице, само лепо. Ах, молим та то су коштуњци, то и нису пољупци. Пардон, забунили сте се! Дали сте ми три. Ево вам један натраг — само овамо, дајте уста. — ! — Тако, сад смо на чисто. Изволте, питајте ви!

— Не ћете? Али за бога, та ја никад нисам варао. Једном сам само утекао из затвора, па нисам казао. Али то није грех. Сви смо ми наше професоре варали. — Само ви питајте! Е тако! Ја кажем: лијо! Шта, нисте ни један узели? О, молим, то је онда с паром. А нећете ми утећи. Изволте два пољупца. Па добро, без пара. Ево вам три. Госпођице, убришите се, моји вас пољупци умусали.

Е па добро, нека је доста. А видите, ја се страсно играм тога. Ах умем ја и хазардно. Узмем, па стиснем пуну шаку пољубаца. Више пута, па ме свог опуље. Ах госпођице, ви сте много милостивији.

— У јутру ће рано да пукне топ. Госпођице, бојите ли се ви кад топови пуцају? Немојте се бојати, није то ништа. Звоњаће звона, ићи ћемо на јутрење. Ту ћемо се састати. Немојте да гледате на страну. Ја ћу вам се јавити.

— Христос се роди!

— Истину роди!

Стиснућу вам руку и честитати благе дане. Наравно ви ћете се смешкати и захваљивати.

— Госпођице, би ли ја смео бити ваш пријатељ. Уранићу здраво рано. Лупаћу на прозор, и ви немојте да се чините и невешти, немојте да ми прекосите! Отворите врата, пустите ме унутра. Ја ћу пијукати, а ви ме поспите житом. Питајте ме шта вам носим, а ја ћу онако у басу — немојте да се плашите —: „срећу и здравље.“

Ах, па замислите, наравно, ја ћу са вама и колач да сечем. Бадава, наши су обичаји врло лепи! Устаћемо, расећи ћемо колач на четворо. Издубићемо прво једну четврт — госпођице, вас сврбе уске — усућемо вина, ја ћу — најпосле могли би и ви прво — знате мушко сам, срчнути, па пољубићемо се. Видите, то ће бити врло лепо. После ћете ви срчнути — та шта се мргодите, вино је мени увек слатко — и опет пољубићемо се. Јесте ли приметили, ја све некако на пољупце инклинирам. Невгодна је то болест. Чувајте је се, јер прелазна је. Најпосле не ћете се баш отровати. Видите, ја се ни отрова не бојим. Ах, то само бајаги неки доктори. Ето, ја узмем па читам старе „Стармале,“ па ми ништа не шкоди. Баш ништа! Ако узовете кад год доктора Јојкића па вам се смучи, то јест не тако, ако вам се смучи па дозовете господина Јојкића, он ће вас одмах излечити. Ето његова деца отровала се — деца као деца, нашла на „Стармали“ па га прочитала — а он их излечио. И ја сумњам да му др. Кох није позавидео.

Дабогме!

А сад да завршим. Још на послетку примите, госпођице, божићни поклон. Ви сте љубопитљиви? Питате шта је? Ах! Ево вам госпођице, ах молим вас не смејте се, видите и мени је некако невгодно, ево вам кажите вашој госпођи матери нека изиђе, нека вам сестрица зажмури, можете ако се стидите и завесе спустите, наместите ваша уставца па примите један — али онако з а п р а в о — један — — — п о љ у б а ц.

Несташко.

Политички преглед.

Пријатељство између Русије и Француске. „Новоје Времја“ у свом једном чланку говори о симпатијама, које Французи сваком приликом исказују Русији. Руски лист вели, да су многи докази француских симпатија према Русији такви, да их човек не треба озбиљно пресуђивати, већ је боље о њима ћутати; но ипак се мора признати, да је већина ових симпатија симптом расположења, на које се Руси морају обазирати, и према ком руски свет не може бити равнодушан. Историја учи, да се из оваких малих појава рађају често велики политички чини, којих је унутрашњи смисао много важнији од спољашњег значења. „Новоје Времја“ неће додуше да верује француском листу „Голос-у“ где се вели, да ће министар иностраних послова дати оставку, ако не буду кажњене особе, које су суделовале при убиству Падлевског. Руском листу се и то чини мало чудновато, што је тулонска публика, да доказе своје симпатије према Русији, изабрала такову оперу као што је „Северна звезда“ где се прославља Петар велики, али је значајно, што видимо и изјаву листа „Голос“ о одступу министра Рибоа и тулонску демонстрацију баш онда када се француско „друштво пријатеља Русије“ одлучило да се развиђе, јер га република није признала општекорисном установом. У сваком случају, вели „Новоје Времја“, нама се чине ове русофилске појаве у Француској озбиљне. Добри односаји између Француске и Русије нужни су једној и другој држави, а влада треће француске републике не сме ићи у сукоб расположењу француског народа.

Мора и Каприви Бизмарковим трагом. Девет је месеца како је у Немачкој министар Каприви наследио Бизмарка. Кроз ово девет месеца његов је живот био тих и мирн. Али сада су и за њега настале тешкоће, против којих борба није лака. Тешкоће, против којих има да се бори, последице су политике Бизмаркове. Познато је, да за Бизмарка парламентаризам није био ништа друго него средство и оруђе, да ради што он хоће. Праве парламентарне већине није он никада уз себе имао. Његове су се већине мењале од случаја до случаја: по потреби он би сложио најразличније групе, да састави већину. У пруском сабору и у немачком парламенту ни данас нема већине, већ се та по потреби ствара из разних група. Али већина тако створена, чим може бити за владу, може бити и против владе. То се сада најбоље видело у комисији, која расправља о основама закона, предложеним пруској заступничкој кући. У одбору је састављена већина од конзервативаца и центрума прихватили неке промене општинског закона, које мењају цео дух закона, а у прилог су аутономији општине. Кад би се те промене усвојиле, то би утецало на основу закона о реформи порезе и о школама. Министар Херфурт је изјавио, да влада хоће да ове основе протури ма како било — па ако не би могла на ову комору рачунати, она би се одрекла њезина суделовања. Нама није до тога ни да продре влада, ни да продре конзервативно-клерикална већина, али је лако схватити, да оваково поступање владино није парламентарно. Основа целога живота у Немачкој није парламентарна. С тога и по осталој Европи пада парламентаризам. Бизмарков систем дао му је ударац, а систем се наставља, мада Бизмарка више нема. — Одбор је уз то одгодио своје седнице. У сабору се закон неће расправљати пре Ускрса, те је могуће да се до онда ствари уреде.

Преустројство средњих школа у Немачкој. Прошле недеље довршила је свој рад педагошка комисија у Берлину о питању о средњим заводима и сада, на основу стенографских бележака саставља се извештај о њеном раду, који ће бити поднесен цару. У парламентским круговима захтевају, да тај извештај буде штампан, јер ће при претресу буџета министарства просвете пруски сабор дати одбору на претходно проучавање питање о тој реорганизацији школа. Говори се, да је министар просвете намеран да назначи нарочиту педагошку комисију ради подробнијег проучавања питања о васпитавању и предавању у женским школским заводима. У исто време немачки листови јављају, да резултати педагошке конференције нису задовољили ни присталице ни противнике класицизма. Први су незадовољни укидањем латинскога и грчкога језика, а други — изменом програма у реалкама. Осим тога, многи се жале, да конференција није установила захтевано скраћење школског програма, ради олакшања посла ученицима.

ДОПИСИ.

Ковиљ 14. децембра. Држим, да ће те и мом допису у цењеној „Застави“ мало места уступити, тим пре, што хоћу овде да на видик изнесем покоре општинског старешине и силом нам наметутог кнеза Васе Басаре.

Овај „намет-кнез“ је пре годину и по дана, по својевољној оставци — кнеза — и најчестијег члана месног нам грађанства Јоце Ћулума, по сили власти и милости покојног солге Хорвата и вољи нашег бележника — овој несретној општини силом као кнез — наметут. Али шта ћемо, кад је он љубимац и штићеник г. бележника, а у оно време му је нуждан био као кора леба, јер је г. бележник као у воску држао, да ће му „силом наметути“ баш зацело својом „енергијом“ и разузданошћу брата за нашег пароха довести. Али фала богу, те нас је од тога сачувао. Па знате ли у чему се састоји та много хваљена енергија тачност и уредност „силом наметутог“ нам? У најгаднијим псовкама и најружнијим погрдама местног грађанства без разлике година и чина дотичних лица. А као зашто и не би? Та ко ће њему и да суди, кад је он највећи љубимац и штићеник г. натароша, а преко натароша ко ће кад ни солга неће. Па ми зато допустите да вам примера, доказа и уверења ради наведем бар нека и то новија и беспримерна недела овог нашег силом нам наметутог кнеза Васе Басаре или тачније да се изразим, како се и он сам — помађарено — потписује: Басара Вазул.

И ово дана показа наш „намет-кнез“ ремек дело, збацивши ни крива ни дужна општинског — већ од петнаест година верног и поштеног слугу (кишбирова, плајаша) Новака Бељина Мажију. А зашто? ево чујте: У свакој општини има по један, два и три општинска послужитеља, управо према броју становника и могућству општине и број слугу јој је такви. Па тако смо и ми у нашој маленој општини имали до јуче два честита и поштена општинска послужитеља. И ови су људи и дању и ноћу општинску кућу и њен иметак верно и поштено — наизменце чували, што им је управо и дужност њина била; и на тај су начин могли врло лако све дознати, шта се у општинској кући ради, а боме били су посвећени и у многу тако звану „званичну тајну“, понешто су својим рођеним очима видели а, бога ми, кад и кад су својим рукама ухватили и опипали много званично и господско недело. Тако је прошле 1889. год. млађи општински послужитељ Ж. Ж. уватио око $^1/_2$10 часова увече силом наметутога кнеза, где из општинске куће нешто односи. На питање овога, шта он ту у то доба ради и откуда да је општинска капија отворена, одговорио му је „наметути“, да је дао мало Пери форшпанцији од општинског сена. Овај плајаш познавајући кнежеве ноћне врлине и особине не буде лењ већ пређе преко сокака, где у устини у присенку од учитељевих ораја Перу форшпанцију и нађе. Запитавши га, шта ту с коли ради, одговори му: „Ето дао ми кнез мало од општинског сена.“ Наштo овај тури руку испод сена и у коли нађе пун и завезан џак. На питање плајашево: „А шта ти је то у џаку?“ одговори Пера форшпанција „та то носим кнезу жито.“ — „А откуд вам то жито?“ „Та мани, то је знаш оно из општине што је фендовано за Ноју П.“ А ове су године видели и ухватили, да је исти „наметути“ са општинског тавана — без ичијег питања и дозволе општинске пенцере, штицу држањцу и из школске авлије једне школске рагастове (довратке), све, као што рекох, без ичијег питања или ти какве куповне понуде и цене самовласно и својевољно себи присвојио и као такове, као своју сопственост, својој кући дао и однети. Све ово и много што шта друго општинске су слуге знале и бојећи се да не би — кад тад — за ова недела кнежева на њих одговорност пала, јављали су и туживали кнеза натарошу, не би ли на овај начин само са себе одговорност скинули. Али „врана врани очи не вади“ а камо ли да он свога љубимца и штићеника, — који је баш његовом силом и

вољом овој општини за кнеза наметут, сада баш вишој претпослављеној власти опада и тужи, па да га ова — сачувај боже — за недела му са тако давно жуђене и жељно изгледане кнежевске столице уклони и скине. — Све ово до сад наведено дало је повода „наметутом“ да гледи пошто по то да се од оваких послужатеља опрости, а особито од оног старијег, који је својим многогодишњим службовањем извецбанији и искуснији у општинским стварима и од самог „наметутог“ и његова два ешкута — доглавника. И тако, када се пронесе глас, да општински бик не кошта 80 ф. него само 70 ф., а они 10 ф. да је кнез са својим вернима попио, — односно на алдумаш утрошио, и кад се још уз то дода да је те „прце и клеветничке“ гласе у свет пустио Новак плајаш, би над овим јадником још истог вечера — у бирцузу код П. Роде — страшна пресуда изречена.

И као што се кнез у бирцузу зарече односно опклади са М. Ш. за пиво, да ће сутра дан Мажију плајаша — ни крива ни дужна — из општинске службе истерати, тако и учини. Сутра дан са својим дичним ешкутима М. П. и Т. К. и на нашу велику жалост и поткнезом Л. Ђ. а са благословом и одобрењем свемогућега г. протектора и натароша, истераше га. За тим се у кнежевој канцеларији славила јуначка и славна победа „наметутога“ и компаније му: Пило се Миланово на опклади изгубљено пиво. А онај сиромашак нека сада иде у ово зимње и нерадено доба својој кући, жени и дечици па бог му а душа му. А „наметути“ ће и даље под свемогућим протектором пали ти и жарити по својој вољи, скупоцена вина и пива пити, мада у некадања времена у својој кући ни лепца имао није, него је киселу проју груво. А нема ти ништа горе, него кад се нешто погосподи и себи уврти у главу, да је нека „величина“ и „моћ“ а господа им бележници још мало поласкају, јер ова господа чудо уму да се нађу и опходе са оваким патницима и болесницима.

Па тако и наш „наметута“ и „енергични“ кнез у својој уобразиљи, држи да му нигде равна (пороцима) није, и сада му је само једина и најважнија мисао, жеља и тежња, како би се и надаље могао као кнез одржати. Али нека се не боји, док је моћног заштитника и његових — код виших решавајућих — за њега топлих препорука; а ваља да ће се у обзир узети и „славна“ му дела и заслуге за ову општину. Та није шала, под његовом смо мудром и енергичном управом добили тако жељно изгледану комасацију земље, и за који дан тек што нам није дошла за исту још скупља ексекуција. За време његово остави нас честити члан ове општине, важан учитељ К. М. Он нам је направио код Шафера дивну ћуприју, он нам је са општинском цигљом и новцем ударио фластер испред порте и од општинске куће до према Горњем-Ковиљу и многа др....

Овако штогод не мога ни један од бираних кнезова учинити, а и како ће, кад у она времена и прилике и околности беху друкчије; кад је н. пр. требало општину фластеровати, а у тај мах је баш и натарош себи кућу правио, у то нам време и „наметутог“ наметуше и он нам поче на свој „немецки“ начин расправљати и управљати, не би ли само себе и код виших — као што се г. натароша — омилио и тиме себи кнежевско достојанство и на даље, управо на вечита времена — осигурао.

Општана је њему деведесет девета брига. Она још и данас плива у дугу и свакој другој оскудици а „намет-кнезу“ је дивно гесло: вишој власти што боље и више додворити се, натарошу, заштитнику и патрону своме што лепше метанисати и кадити; а остале све друге без разлике, који год му сметају, или су опасни по кнежевину, ваља уклонити, осрамотити и тако их безопасним учинити. — Но трпећемо још мало, па по новообављеном избору (ако уопште до избора дође) обелоданићемо све оне, који и оваким људима помоћи и услуге чинили буду. —а—

Вести из места и са стране.

Рукополагање. У прошли четвртак била је у Срем. Карловцима, — као што нам отуд јављају — архијерејска служба, на којој је јерођакон Герман Опачић, конзисторијални бележник и професор на богословији произведен за протођакона, а Љубомир Ракић, бивши учитељ и свршени богослов произведен за ђакона. Сутра дан, у петак, била је опет архијерејска служба, на којој је поменути Љубомир Ракић произведен за пресвитера. (Што се овог последњег тиче, то је све лепо и красно. Само, кад је патријарх Бранковић почео у пракси произвађати за свештенике и такове људе, за које се сумња, да имају и два гимназијска разреда, а кроз препарандију и богословију провукли се као неко кроз деру, онда на што други морају толике године и толики новац да утуку седећи у скамијама и спремајући се за нешто, што други без свега тога постигне? Пр. Ур.)

Богословија карловачка. Пишу нам из Ср. Карловаца: „Од понедељника бави се У Карловци прота Борота, ректор на овом заводу, те обилази поједине разреде. Говори се, да је прота Борота рекао пред једном особом из Карловаца, да није задовољан ни са професорима ни са успехом ученика. Ако је ово истина, шта онда вели на ово брат „Јеремија“ из „Новог Времена“?“

Нова мађарска села у Банату у изгледу. Као што јављa „Немзет“, насеље влада на делиблатском песку међу Делибатом и Дунавом 3000 мађарских винцилирских породица, које ће тај крај засадити виновом лозом. Док виногради не почну рађати, даваће влада свакој породици на годину 240 ф. потпоре. Од Вршца до Панчева даће влада саградити вицинални железницу а у Вршцу подићи узорну пивницу. Прва општина, која се у „Песку“ подиже, прозваће се у почаст државном тајнику Фејеру Фејерфалва.

Вратили су се. Познато је, да су пре неколико месеца десет ђака — питомаца друштва св. Саве — побегли у Софију по наговору београдског бугарског посланства. Двојица су се од те десеторице вратили натраг у Београд пре неколико дана.

† Г. П. Даниловски. Руску лепу књигу задесио је 7. о. м. голем губитак. Тога дана умр'о је славни руски писац Григорије Петровић Данилевски, један од најдаровитијих руских романописаца и књижевника, који је у течају од тридесет и пет година неуморно радио на књижевном пољу. Последњих десет година свога живота бавио се особито помњиво историчким романом и то му је прибавило славу и изван Русије. Григорије Петровић Данилевски родио се 19. марта 1829. године у Даниловску харковској губернији, а науке је свршио на петроградском свеучилишту. Он је једно време био и министар народне просвете. Још ђаком веома се занимао с књижевношћу. Велику сензацију побудио је својим делима: „Бегунци у Новорусији“ и „Бегунци се повратили“. Најпознатија и најзнаменитија његова дела јесу: „Потемкин на Дунаву“, „Породична хроника“, „Девети вал“, „Принцеса Тараканова“, „Мировић“ и „Нова места“. Ово последње дело изашло је као прилог руском политичком листу „Свет“. Немци од свих руских писаца најрадије читају Данилевскога. Данилевски је за свога живота врло много радио и кад би се сабрали сви његови чланци, етнографски, историчко-литерарни, исторички, педагогишки, његови романи, повести, цртице, песме и преводи, изишло би свега скупа преко тридесет обсежних свезака. Његова „Сабрана дела“ доживела су већ 6. издање, а многа су преведена на немачки, француски, енглески и друге језике. Више његових дела преведено и на српски и хрватски језик.

† Дон Божо Петешић. Читамо у „Српском Гласу“: „Нечујно, у нашој близини нестаде једнога борца за народну слободу. У селу Тињу, више Београда на мору, умр'о је пре десетак дана Дон Божо Петешић, католички свештеник, некадашњи усташа. У време босанско-херцеговачког устанка узаврела је крв у овом свештенику, и он је отишао у Херцеговину, у помоћ браћи. Војевао је и јуначки се поднео. Био је виђен међу вођама усташким. На крају, кад је наступио свршетак, повукао се и вратио се у своју домовину. За две године дана био је обустављен од црквене службе. После удељена му је парохија у малом и усамљеном селу, где је и умр'о. Родио се у селу Салима, на задарским острвима. Навршио је 44 године. Спровод скроман, као у пустом селу. Скупили се тежаци и дошло је неколико пријатеља. Чудан призор: кад се китио мртвачки одар, по црквеном обреду, један прости тежак, који је попа дворио и ђуд му познавао, донесе црногорску капу, да је на одар положи. На обреду у цркви опростио се с покојником поп Ловровић беседом, казујући тежацима, овим примером, у каквој оскудици живе пароси, да своју дужност врше. На гробу говорили су Шпиро Билбија и Др. Шкриванић о његовим јуначким врлинама. Последњи завршио је речима: „Прими овај најзадњи јуначки поздрав од твога пријатеља! Збогом јуначе!“ — и испалио је своју двоцевку. Нека је вечан спомен попу-јунаку!“

Позоришна представа у корист сиромашних ђака на великим школама у Бечу. Земунско српско добровољно позоришно друштво, приређује у недељу 16. (28.) дец. 1890. у Романчићевој дворани, позоришну представу у корист фонда за потпомагање вредних сиротих ђака на великим школама у Бечу. Програм је овај: I. Говори великошколац на бечкој великој школи. II. Спрема се на бал. Шала у једној појави с певањем по J. J. Станковском. III. Љубоморна жена. Шаљива игра у 2 чина с певањем, написао А. Коцебу.

Српски отпадник — хрватски великан. У Книну је ту, скоро умро Шпиро Вујатовић-Шаров. Како је тај човек постао од Србина Хрватом, описује то „Српски Глас“. Он вели: „Шпиро Вујатовић Шаров син је српске куће и сам се поносио српским именом, онако исто, као што је после био „ватрени и осведочени Хрват“. На светосавској слави у Книну, пред стотинама Срба, наздрављао је ватрено Србима и Српству. Таке су му биле и прве песме. Песме своје слао је нама, али их ми нисмо хтели штампати, као што не штампасмо остале лакрдије у стиховима, које су нам слале стотину наших незрелих стихотвораца. Такођер ми нисмо хтели уважити ни његову прозу, јер је вређала осетљивост његова стрица, ц. кр. бележника у Книну, Јандру Вујатовића-Шарова. Али покојник је нашао свога издавача у „Народном Листу“, који прима свако књижевно недоношче. И тако песник постаде „осведоченим Хрватом“ и у Промини прими у чело пољубац Дон Михе Павлиновића. Од онога доба песник је стао стиховима и прозом, управ циганским пасквилама, грдити Св. Саву и све најмилије светиње православне и српске, грдити по имену и по реду све книнске Србе, некадашње своје пријатеље, не штедећи ни свога рођеног стрица. У песнику ова је жица „свеђер“ била натегнута. А хрватски листови, „Н. Л.“ и сплетски „Народ“, штампали су све те стихове и сву ту прозу, не одбацујући ни ону која се стрица тицала“. Сплетски „Народ“ пропраћа смрт истога човека овако: „Чисто неокаљано срце, поштењак од пете до главе, био је ужасан нашим народним непријатељима, а његов нараван хумор знао би уништити наше противнике. Хрватски народ изгубио је у борби за своје идеале јуначкога борца, па ће у њем остати трајан спомен на ту поштену хрватску душу. Слава и лака хрватска земља Шпири Вујатовићу-Шарову!“ А о спроводу доноси исти лист извештај, из кога вадимо овај први део: „Спровод је испао баш сјајно, величанствено, какова Книн не памти. Опћенито саучешће било је са стране хрватске, дочим са српске било је и исказа. Неки Србин хтео је покидати са леса тробојне врпце са венаца, да то није препречио покојников стриц бележник Андро. Свећеници, месни жупник, гласовити Мацура, и прото с Врбника Кнежевић, пред свим опћинством, кад је спровод морао кренути, поиначили се; први што је желео да обред прође једноставно и припросто, а други желио учествовати, за да и са стране црквене буде што величанственије, те напокон жупник пред свим скупљеним народом свукао одежду и побегао. У цркви се опет исказ поновио. Прото држао кратки пристојни говор у похвалу покојникову, дочим жупник Мацура хтео држати протуговор, ал опћинство не хтело слушати, него с лесом остентативно кренуло из цркве, а у тому Мацура послужио се престачким изразима против проте, на велику саблазан опћинства. Опћинско управитељство такођер не хтело спроводу учествовати, извињујући се писмено бележнику Андри, да се од тога устеже ради хрватских исказа“ (!!) „Српски Глас“ но ово довезује: „Овај извештај потврђен је и допуњен дописом „Н. Листа“, а језгра је заиста истинита. Истанито, да је агитатор хрватски у Книну, фратар Марун, подигао све своје момке и своје послушнице; истинито, да је после, у селу Врбнику, све даље настављено, у духу горњега извештаја, говорима и осталим демонстрацијама, у цркви и на гробљу православном, као што пише „Н. Л.“ и као што не пише, јер је нешто скратио и изоставио, Предводитеља и приређивача ове хрватске демонстрације, верске и политичке, „Н. Л.“ не каже по имену. Јер је коловођа био фратар Марун. Треба ли сад каква разјашњења? Православни парох Мацура заборавља сву прошлост, затвара очи и долази вршити црквени обред. Али види изненада проту Кнежевића „са словом“ на устима и све што се спрема, па узмиче, а после сам се собом бори, гледајући у цркви очити шкандал. Може ли поштен човек другчије поступати? Срби такођер заборављају све песникове пасквиле, све увреде личне и готови су на спровод, ако их неће изазивати и вређати. Али виде изазивања у свим приправама, у песмама „добром генију рода хрватскога“, и одустају. Још се опћина извињава стрицу, што неће доћи на ово хрватско весеље, где ће их у лице ружити и где не могу одговарати. Та ово је претерана уљудност. Али хрватски агитатори сад бесне на православног пароха и Србе книнске, јер се овом ругу несу подложили, јер несу ишли слушати похвално слово проте Кнежевића у цркви, јер нису ишли на Врбник полагати заклетву пред фратром Маруном, да ће бити и остати „осведочени Хрвати“, попут покојног песника, као што се заклињала сва лепа пратња, која је на Врбник ишла, како каже „Н. Л.“ Ово је дело хрватске пропаганде, заиста истинито. Треба ли још разјашнења? Ми смо драговољно хтели уступити Хрватима мртва њихова „генија“, а Срби кнински још су га хтели испратити до гроба. Али чељад хрватске пропаганде, фратар Марун, његови синови и кћери духовне, они су вређали Србе на спроводу, у православној цркви и гробљу. Хтели су и учинили су“.

Француски епископи и словенска литургија. У Паризу ће од нове године излазити нов лист под именом „France et Russie“ („Француска и Русија“). Речени лист настојаће да предобије француске епископе да подупиру, праведну тежњу католачких Словена, како би им Рим опет дозволио словенску литургију. — У програму се тврди, кад би папа дозволио католичким Словенима литургију словенску онда не би могућно Немцима да Словене понемчују. То би било такође важно и за Французе. Као француским родољубима и као црквеним достојанственицима француским епископима је дужност подупирати тежње истоверних Словена. Познато је, колики је уплив француских кардинала у Ватикану те би могли уздрмати уплив Немаца кад би само хтели. А да то буде, ради ће на том споменути лист.

Красан председник општинског суда. У нишкој „Слободи“ читамо ово отворено писмо: „Отворено писмо Васи Ђ. Кољевићу, кмету општ. нишке. Ви ми још не вратисте мој капут. Више од 14 дана је како га тражих овим путем. Како сам чуо, мој капут и револвер што сте га макли из кафане, још се налази код вас. Ако ми Васо Ђ. Кољевићу, председавајући судија општине нишке, „уважени“ члан велике народ. либералне странке, свршени правник, бив. уредник и т. д. не врати мој рођени капут и револвер, који је на њему урођен начин здипио из кафане и ако ово не учини у року од 5 дана — тужићу га кривично за крађу првостепеном суду нишком. Овом приликом видеће свет, какве људе има либерална странка у својој средини и какови су кметови у општ. нишкој!! Жалосно, али је истина. Мени је све ово немило што чиним, али шта ћу, ја своје капуте купујем и не предижем их из кафана нишких. Капут и револвер предајте уредништву „Слободе“ или г. Добр. Н. Арнаутовићу, шефу железн. поште у Нишу, где се ваш капут налази. Београд 7 децембра 1890 Ђ. С. Нешић поштар.“

Осуђен. Из Београда јављају: „11. о. м. био је претрес г. Таси Ивковићу због клевете и увреде у књизи „Бомби“. — Пошто је оптужени био болестан, суд је извршио претрес без његовог присуства. На претресу доказао је писац нанету клевету г. Пироћанцу и Аранђелу Маринковићу из Грделице, а за остале именоване у „Бомби“ — осуђен је на шест месеци затвора. Писац „Бомбе“ на претресу послао је лекарско уверење, да не може доћи и надао се да ће суд одложити претрес, па због тога није именовао још неке сведоке из Београда, који су имали посведочити оно исто што су и они за горње сведочили, због чега је ослобођен. — То што није учинио овом приликом писац, учиниће код виших судова. Кад је нанета клевета гг. Пироћанцу и Аранђелу Маринковићу оборена код првостепеног суда, надамо се да ће то исто бити и за остале код код виших судова“.

Наредба у ствари употребе Кохова лека у Хрватској. Службене хрватске новине доносе ову наредбу зем. владе: Будући је лек против јектике, што га је пронашао професор др. Кох у Берлину, по мнењу кр. зем. здравств. већа од велике вредности при диагнози и лечењу туберкулозних болести но још за сада тајно средство и будући његовом употребом за покушаје, могу настати код лечења за покушаје жестоке и по сам живот опасне последице у организму, — налази кр. зем. влада, одео за послове унутрашње у намери, да се проучавање начина, како тај лек делује, даље, да се рационална употреба на добробит болесника од туберкулозних болести омогући и унапреди, а уједно пак да се на пут стане опасности, која би могла при употреби лека настати, до даље наредбе издати ово упутство: 1. Добављати смеду тај лек само од оних завода које је на то кр. пруска државна власт овластила, предстојници болница и знанствени медицински институти, даље лечници, који су у подручју кр. зем владе на праксу овлаштени. Ако би се установило, да се злоупотребљује овлашћење за набаву и за употребу тога лека, моћи ће управна власт ово овлаштење укинути с правом на уток земаљској влади. 2. Коков лек сме се употребити код човека само онда, ако је несумњиво, да је добављен из горе наведених завода, да је и потреба разређење непокварено, те под свима опрезним мерама, како их знанствено искуство прописује. Лечење болесника овим леком у приватној пракси дозвољено је само онда, ако је осигуран лечнички надзор истих, да им се наиме може одма пружити лечничка помоћ, ако настану реакције у болеснику пошто му је лек доспео у тело. Амбулаторно пак лечење овим леком је забрањено. 3. Сви лечници дужни су тачно бележити своја опажања код лечења болесника овим леком, те на позив политичке власти давати стварна разјашњења, те исказати се о прозенијенцији употребљеног лека. 4. Они лечници, који нису предстојници болничких оделења у јавним, земаљском надзору непосредно подложеним болницима, дужни су, да надлежној политичкој власти пријаве, ако и када ће почети лечење овим леком. 5. Сваки случај смрти, који ће се догодити код болесника, за лечења Коховим леком за време реакције или услед исте, има се одмах уз тачан опис свих важних околности пријавити управној власти. 6. Политичким властима је дужност, да уклоне опажене злоупотребе и неуредности код употребе тога лека, да надзиру да се горње одредбе спроведу, а у случају прекршаја да поступају по односним законским установама, односно по министеријалној наредби од 30. септембра 1857. (з. вл. лист Разд. I. ком. XXXIII. бр. 195. стр. 566.)

Електрична железкица из Будимпеште у Беч. Као што јављају, министар Барош намерава да подигне електричну железницу из Будимпеште у Беч, која ће само особе возити. Занимљиво је да код ове железнице неће ићи више возова, већ од 6 сати у јутру до 12 сати у ноћ ићи ће сваких 10 минута један вагон из Будимпеште у Беч и натраг. Пруга из Будимпеште у Беч износи до 260 километара, а електрички вагон, који се неће задржавати нигде, превалиће тај пут за два и по сата. Трошак за тај пут износиће по особи 9 форинти 80 новч.

Најновије вести.

— Из Бечa јављају, да је за министра a latere на место Орција наименован Владислав Сеђењи, досадањи први секциони шеф министарства иностраних дела.

— Из Лавова јављају, да су посланику Романчуку његови бирачи изјавили неповерење за то, што је напустио стари свој програм, па усвојио програм поравнања са Пољацима.

— Из Београда јављају, да је по предлогу др. Драгише Станојевића радикални клуб закључио, да се позове влада, да разда свој народној војсци пушке.

Народна привреда.

О набављању америчке лозе.

Хрватске званичне „Народне Новине“ доносе ову званичну објаву:

Будући је наумила кр. земаљска влада и ове године посредовати за домаће виноградаре при наручивању америчке лозе из Француске, то се позивају виноградари, који се реченом наручивању америчке лозе из Француске желе прикључити, да се у ту цел најкасније до конца овог месеца пријаве или непосредно, или посредно путем дотичне политичке власти, код крал. земаљске владе, одела за унутрашње послове.

На касније стигле наручбине неће се више обзир узети.

Од досад покушаних врста америчке лозе, препоручују се виноградарима за гајење ове врсте:

А) За подлогу:

Riparia	souvage 1000 корењака (прољака)	ф. 14.30
„	souvage 1000 кључића	„ 6.—
„	portalis 1000 корењака	„ 14.50
„	portalis 1000 кључића	„ 7.20
„	gigantea 1000 корењака	„ 14.50
„	gigantea 1000 кључића	„ 7.20
„	ordinaire sélectione 1000 корењака	„ 19.—
„	ordinaire sélectione 1000 кључића	„ 6.—
„	geaut 1000 корењака	„ 14.50
„	geaut 1000 кључића	„ 6.—
„	tomenteux 1000 корењака	„ 23.80
„	tomenteux 1000 кључића	„ 19.—
Rupestris Vitis 1000 корењака		„ 38.—
Rupestris Vitis 1000 кључића		„ 19.—
Aramon Rupestris Ganzin 100 корењака		„ 14.50
Aramon Rupestris Ganzin 100 кључића		„ 8.80
Solonis 1000 корењака		„ 23.80
Solonis 1000 кључића		„ 9.—
Vialla 1000 корењака		„ 23.80
Vialla 1000 кључића		„ 9.—

Б) За директну производњу:

Yorck Madera 1000 корењака	ф. 28.50
Yorck Madera 1000 кључића	„ 9.—
Jaquez 1000 корењака	„ 19.—
Jaquez 1000 кључића	„ 3.—
Jaquez d'Aurelle 100 корењака	„ 28.50
Jaquez d'Aurelle 100 кључића	„ 4.80
Herbemont 1000 корењака	„ 23.80
Herbemont 1000 кључића	„ 5.60
Herbemont d'Aurelle 100 корењака	„ 12.—
Herbemont d'Aurelle 100 кључића	„ 7.20
Herbemont Touzan 100 корењака	„ 12.—
Herbemont Touzan 100 кључића	„ 7.20
Duchess 100 корењака	„ 29.—
Duchess 100 кључића	„ 14.50
Othello 1000 корењака	„ 21.40
Othello 1000 кључића	„ 4.40
Secretary 100 корењака	„ 14.30
Secretary 100 кључића	„ 7.20
Canada 100 корењака	„ 7.20
Canada 100 кључића	„ 3.—
Noah 1000 корењака	„ 59.40
Noah 1000 кључића	„ 19.—

В) Нови хибриди:

Rupestris-Yorcks-Coudere 100 корењака	„ 23.80
Rupestris-Yorcks-Coudere 100 кључића	„ 14.30
Rupestris Martin 100 корењака	„ 7.20
Rupestris Martin 100 кључића	„ 3.50
Riparia-cordifolia-rupestris 100 корењака	„ 5.80
Riparia-cordifolia-rupestris 100 кључића	„ 2.90

Горе наведене врсте лозе могу се наручити под овим модалитетима:

Цене за лозу рачунају се у форинтама, те је сваки наручитељ дужан осим овога износа у име трошковног преноса (товарина, царина и паковање) за хиљаду комада кључића или корењака платити 3 фор. локо Загреб.

Од плаћања трошкова за пренос опроштени су виноградари сељачког сталежа.

При наручивању имаде се тачно назначити број наручене лозе, врста лозе и коначно да ли се наручују корењаци или кључићи.

Американска лоза сме се уважати само у оне порезне општине, које су заражене; с тога се код наручбине имаде такође назначити, у којој порезној општини лежи виноград дотичног наручитеља.

Одпадајући износ за наручену американску лозу има се земаљској влади унапред припослати скупа с односном отпремнином (3 ф. за 1000 резника или корењака).

Они, који унапред не плате, неће се при наручби у обзир узети.

Трговина.

Нови Сад, 15. (27.) децембра. Довоз са раном на нашој житној пијаци, врло је хрђав. Рад готово никакав. Цена се свом зрневљу одржала дојакошња. Данас бележимо жито: 7 ф. 30—40 нов. Наполица 6 ф. 50 н. Јечам 6 ф. Зоб 6 ф. 30 нов. Кукуруз 5 ф. 10—15 нов. На осталим нашим пијацама такође нема никакове промене. Цена а и рад ни у чем се нису променили.

Кромпир 2 нов.
Лукац $2\frac{1}{2}$ нов.
Пасуљ бели 7 ф. 50 н.
Пасуљ жути 8 фор.
Маст 50 нов.
Сланина 50 нов.

Време је ведро, но ладан ветар дува те и зима се чврсто држи.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 15. децембра.

4% угарска златна рента	102·50
5% „ папирна „	99·80
Дукати	5·48
Наполеондори (20 франака)	9·04
Немачке држ. марке	56.10

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА
ВАЖИ ОД 20. МАЈА (1. ЈУНА) 1889.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	Станице		Путујући влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.35	2.40	8.00	9.40	—
175	Субатица	„	5.50	6.26	1.46	5.24	—
	Шандор	„		—	—	5.33	—
	Верушић	„		—	—	5.49	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.16	—
	Зобнатица	„		—	—	6.26	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.48	—
	К. Хеђеш	„		—	—	7.12	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.20	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.46	—
248	Стари Кер	„		7.44	3.34	8.15	—
	К. Алпар	„		—	—	8.25	—
260	Кисач	„		—	3.51	8.38	—
276	Нови Сад	„	7.40	8.21	4.19	9.17	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.25	—
281	Петроварадин	„		8.29	4.32	9.33	—
286	Карловци	„		8.37	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		—	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.05	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.15	5·38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.00	11.28	—
347	Земун	„	8.59	9.45	6.20	11.55	—
359	Београд	„	9.09	10.05	6.45	12.30	—

(Сваког уторника и петка: Субатица–Петроварадин гр.; сваког уторника и петка: Петроварадин гр.–Београд)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	Станице		Путујући влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.30	8.25	3.25	—
12	Земун	„	3.12	6.11	9.00	4.01	—
27	Батајница	„		—	9.19	4.33	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	4.48	—
41	Стара Пазуа	„		6.42	9.43	5.05	—
49	Инђија	„		6.52	10.01	5.31	—
60	Бешка	„		—	10.19	5.56	—
64	Чортановци	„		—	10.27	6.06	—
73	Карловци	„		7.20	10.46	6.30	—
78	Петроварадин	„		7.27	10.56	6.43	—
81	Петроварадин гр.	„		—	11.02	6.51	—
88	Нови Сад	„	4.43	7.43	11.16	7.19	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.58	—
	К. Алпар	„		—	—	8.10	—
112	Стари Кер	„		8.13	11.55	8.22	—
125	Врбас-Кула	„		8.28	12.18	8.51	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.40	12.36	9.14	—
	К. Хеђеш	„		—	—	9.20	—
152	Топола	„		8.57	1.02	9.47	—
	Зобнатица	„		—	—	10.02	—
166	Чантавир	„		—	1.21	10.13	—
	Верушић	„		—	—	10.23	—
	Шандор	„		—	—	10.40	—
185	Субатица	стиже	6.30	9.32	1.45	10.50	—
	Субатица	полази	6.38	9.46	2.25	11.28	—
359	Будимпешта	стиже	10.05	1.25	7.30	6.40	—

(Сваке среде и суботе: Субатица–Петроварадин гр.; сваке среде и суботе: Петроварадин гр.–Београд)

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сати 59 минута ујутру.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

Die „griechisch-walachische Kirchengemeinde“ in Budapest. Aus der „Román. Revue“. Wien, 1890. Verlag des Herausgebers der „Románischen Revue“: Dr. Cornelius Diakonovich. (**Грчко-румунска црквена општина у Будимпешти.** Прештампано из „Román. Revue“, Беч, 1890. Накладом издавача „Román. Revue“ др. Корнелија Ђаконовића.)

ОГЛАСИ.

Ball-Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 6.35 p. Meter — (ca. 650 versch. Dessins) — vers. roben- und stückweise porto- und zollfrei das Fabrik-Depot **G. Henneberg** (K. u. K. Hoflief.) **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

ТРГОВАЧКИ ПУТНИК

уз провизију, са добрим референцијама, за посећивање приватне муштерије, прима се одмах. Понуде под **А. Б.** администрацији овога листа. 2—3

In allen Trafiken und Galanterie-Geschäften.

Das beste Cigaretten-Papier ist das echte

LE HOUBLON

FRANZÖSISCHES FABRIKAT VON CAWLEY & HENRY PARIS

SILBERNE MEDAILLE, WELTAUSSTELLUNG PARIS 1889

General-Depot: OTTO KANITZ & CO., WIEN. 26—26

Велики крах!!!

Њу-Јорк и **Лондон** нису поштедели јевропско копно, те се једна велика фабрика сребрне робе нашла побуђена да сву своју залиху уз малу отштету, тек да исплати раднике, распоклања.

Ја сам опуномоћен да то спроведем.

По томе **поклањам** ја било **богатима** било **сиротима**, ове ствари уз отштету од **6 фор. 60 нов.** и то:

6 ком. најфинијих стоних ножева са правим енгл. сечивом.
6 комада американ. патентираних сребрних виљушака из једног комада.
6 ком. америк. патент. сребрних кашика из једног комада.
12 комада америк. патентираних сребрних кафених кашика из једног комада.
1 ком. америк. патент. сребр. кашика за сос из једног ком.
1 ком. амер. патент. сребр. кашика за млеко из једног ком.
6 комада енглеских Викторија-тасни.
2 комада дивних чирака.
1 комад четке за чај.
1 комад најфиније шећерњаче.

42 комада свега.

Све ове наведене ствари стајале су пређе преко 40 фор. а сада се могу добити по малену цену од **6 фор. 60 н.** Американско патентирано сребро скроз је бео метал, који кроз 25 година одржава сребрну боју, а толико се гарантује. За најбољи доказ да се овај оглас не оснива на варању, обвезујем се ево јавно да ћу сваком, коме се роба не допадне послату своту без приговора вратити.

Нарочито препоручујем за то припадајући прашак за чишћење. 1 кутија са упутством за употребу 15 новч.

Наруџбине шаље или уз накнаду поштом, или да се новац пошље напред

П. Перлбергова агентура
фабрике за израду ствари од патентираног американског сребра у Бечу,
II., Rembrandtstrasse 33. 6—6

РАСПРОДАЈА

памучних кошуља без хасне, а ланених и испод хасне, све је рубље најбоље каквоће и израде, за које гарантујем.

МУШКЕ кошуље (дебљину гола врата молим.) Од постојана енглеског шифона, прса плот, са порупци увдуж и преки, каро и везене 70, 80, 90 н. 1, 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3 фор. Од постојана фина Холанд и Румбург платна 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5, 6 фор. Руком кунст везене париске и саго ajour, за дарове 6, 7, 8, 9, 10 фор. Шарене кретон и оксфорт 1, 1—50, 2, 2—50 фор. Дечије беле 50, 60, 70, 80 нов. Гаћа дуготрајни без 50, 60, 70, 80, 90 нов. 1—25, 1—50 фор.

ЖЕНСКЕ кошуље од постојана енглеског шифона са чипком и везом 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—50, 2, 2—50, 3 фор. Од постојана фина Холанд и Румбург платна 1—50, 2, 2—50, 3 ф. Руком богато везене 3, 3—50, 4, 5 ф. Са модни уметци и руком кунст везене париске и саго ajour, за дарове 6, 7, 8, 9, 10 фор. Спаваће рекле и гаћице са чипком и везом 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—25, 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4 ф. Сукње 1, 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5 фор. Марама за џеп туце 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—50, 2, лан. 2—50, 3, 3—50, 4, 5 ф. Гарнитура за два дупла кревета шест румбург фини јастука и две јорганске кане, све на четир стране en Boyquet руком кунст везене париски 80, 90, 100, 125 ф. (преди дупло). Прса готова, за ушити у мушке и женске кошуље памучна и ланена, са порупци, уметци, париски кунст руковези саго ajour 1, 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 4—50, 5 фор.

Са многогодишњим искуством, неограниченим средством, уређеним и строго поштеним поступком. У смотрењу фине, укусне и целисходне израде, умешно удешеном крају и само од искушане, здраве и дуготрајне материје на најбоље израђено периво шиљем са (Nachnahme) по најјефтинијој фабричној цени: fondé 1867.

Адреса: Alexander Stanischits ausschl. befugt. Wäschwaren-Fabrikant. Wien, Singerstrasse Nr. 32. 12—12

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

57—

Buchhalter gesucht

der ung. deutsch. und serb. Sprache in Wort und Schrift mächtig. Nur **vollkommen selbstständige** Arbeiter werden berücksichtigt. Gehalt 1400 fl.

Filiale des Bpester Handels-Museums
Belgrad.
2—6

СРПСКА ШТАМПАРИЈА Дра СВЕТ. МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ

израђује све у струку штампарску спадајуће послове **најлепше, најсолидније и најјефтиније,** за доказ томе нека служе следеће цене:

100	комада ПОСЕТНИЦА (Visit-Karten)	**30**, 40, 50, 60, 70, 80 и 90 нов.
100	комада ПОЗИВА НА ЗАБАВЕ С ИГРАНКОМ	ф. **1.20**, ф. 2.—, ф. 3.—, ф. 4.—
1000	комада **КУВЕРАТА** за трговце са фирмом	ф. **1.50**, ф. 2.—, ф. 2.50, ф. 3.—, ф. 3.50.
500	комада „ „ „ „ „	ф. **1.**—, ф. 1.20, ф. 1.50, ф. 1.80, ф. 2.—
1000	комада **ПИСАМА** 4° за трговце са фирмом	ф. **3.50**, ф. 4.—, ф. 5.—, ф. 7.—
500	комада „ „ „ „ „	ф. **2.**—, ф. 2.30, ф. 2.70, ф. 4.—
100	комада **ПОСМРТНИЦА (Parte-Zettel)**	ф. **1.50**, 2.—, 3.—, 3.50, 4.—, 4.50 и 5.—
100	комада ПЛАКАТА са жигом од 1 нов.	ф. **2.**—, ф. 3.—, ф. 4.—
100	табака ЦРКВ. МАТРИКУЛА на прописаној **Dyos-Györi** артији	ф. **4.**—, а преко 100 табака само 3 н. од таб.

Да би се о истинитости горенаведених цена свако уверити могао, позивамо п. т. публику како из места тако и са стране да покушај учине и поруке на оне предмете доставе нам, који су са најнижом ценом обележени.

Власник и издавалац Славко Свет. Милетић. Одговорни уредник Васа Милутиновић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.